

Интервју са проф. др Мирком Грчићем, председником Српског географског друштва

Професоре, шта значи бити географ?

Географи су створени да проучавају свет и да уче друге људе научним истинама до којих су дошли. Географски поглед на свет просто је јединствен. Географи не само да описују размештај разноврсних појава на површини планете Земље него и објашњавају како свет функционише односно како је организован у простору, и на тај начин покрећу научну мисао напред. Тиме откривају, фигуративно речено, божји план стварања света. Географија је племенита наука. Она не смишља атомске бомбе и друга оруђа за уништење света, него образује и васпитава људе да раде за један бољи свет. Бити географ значи мислити географски, а не просто памтити мноштво података и чињеница.

Шта је то Српско географско друштво?

Српско географско друштво основао је Јован Цвијић са сарадницима 1910. године, са идејом да то буде матица свих српских географа. То је организација која окупља професионалне географе и бави се питањима унапређења струке. У том циљу Друштво има разуђену издавачку делатност (издаје чувени "Гласник" од 1912. године, "Глобус", "Земља и људи" и посебна издања), организује стручне екскурзије, манифестације "Цвијићеви дани" у школама које носе његово име, предавања и семинаре за наставнике географије, такмичења из географије за ученике, учествује у организацији географских конгреса и научних симпозијума и наравно, додељује признања (медаље "Јован Цвијић", плакете, захвалнице, дипломе) заслужнима. Друштво је невладина и непрофитна организација.

Колико Српско географско друштво има чланова?

Број чланова се стално мења, једни долазе, други престају да долазе. По нашој евиденцији активних чланова има око две-три хиљаде. Имамо 7-8 подружница у различитим крајевима Србије, које раде са различитим успехом. Имамо и чланске карте за студенте. Чланарине су симболичне и за њих члан добија нека издања друштва.

Шта су приоритети Српског географског друштва данас?

Приоритет је да одржимо Српско географско друштво, да траје и да се развија упркос потешкоћама и општој кризи. Приоритет је да одржимо "Гласник", и по могућности да га сврстамо у категорију међународних часописа. Даље, радимо на сређивању сајта Српског географског друштва и портала "Гласника" СГД, Што се тиче позиције географије у школи, у току је израда Концепције, у којој ћемо навести систем основних принципа, циљева и приоритета у вези са правцима развоја географског образовања и просвете. Потребно је више радити на популаризацији географске науке и повезивању са заинтересованим организацијама и институцијама код нас и у свету. Предстоји нам развој хуманистичке географије, метода теледетекције, геоинформатике.

Каква је функција географије у друштву данас?

Територија, историја и матерњи језик одређују идентитет нације. А територија - то је географија. Према томе, географија је једна од фундаменталних дисциплина када је реч о формирању националног идентитета човека. Географија има сазнајну, образову и идејну функцију у друштву. То не би смели да забораве никада они који кроје политику образовања и просвете у Србији. Свака држава која држи до своје земље и народа, има солидно географско образовање и науку, има свој национални атлас и националну географију. Квалитетан систем географског образовања и просвете неопходан је свакој држави, која тежи да интензивно развија националну науку, културу, привреду и да заузме достојну улогу у светској економији и геополитици. На глобалном нивоу, географи из различитих земаља се баве будућношћу планете Земље. У тренду су истраживања промена климе и биљног покривача, одрживости животне средине, рационалног коришћења природних ресурса, диспаратитета регионалног развоја, демографских кретања, мобилности становништва и многи други проблеми.

У чему је специфика географије као наставног предмета?

Географија има традиционално важну едукативну улогу. По правилу, сви дидактичари географије признају висок ранг географије у школи, сматрајући да је тај предмет неоправдано потиснут на маргину. Када је реч о позицији географије у школи, треба имати у виду:

1. Да је географија општеобразовни предмет неопходан за стицање научног погледа на свет;
2. Да је географија стручни предмет у стручним школама и као таква неопходна за формирање професионалних карактеристика низа стручних усмерења;
3. Да је географија национална наука и као таква важна за образовање и васпитање одговорних и активних грађана наше земље.

Који су главни проблеми развоја географије код нас?

Проблем је, по мом мишљењу, како да повежемо на адекватан начин три основне компоненте географског знања: 1. фактографско, 2. филозофско и 3. креативно знање. Код нас се у школи на студијама форсира фактографско знање, а запостављају се друге две компоненте. С тим у вези, географији се најчешће признаје само сазнајна функција,

док се идејна и практична (примењена) функција заборављају. Треба стално истицати, да је фактографско знање, које се своди на набрајање или "упознавање" одређених појава, што звучи исувише тривијално, само један сегмент географског знања. Могли би рећи да је то дескриптивна географија, која инсистира на размештају географских појава у простору. Такав приступ је потребан, али бесмислен ако није праћен са друга два аспекта, пошто смисао сваког образовања проистиче из ова два аспекта - корисности и филозофског задовољства.

А како стоје ствари са географијом у школи?

Наставници годинама безуспешно траже још један час недељно у петом разреду јер је градиво доста тешко. Ко успе да добије тај час, треба му подићи споменик. У средњим стручним школама географија је доста скраћена и осиромашена. У гимназијама је нема у четвртом разреду. То доводи до смањивања опште географске писмености становништва, и опадања интересовања ученика за тај предмет. У нашој школи све више се форсира креативно знање, које може бити примењено у пракси - било у идеолошком смислу или у просторном планирању. Ми географи треба да избегавамо колико је то могуће идеологизацију нашег предмета, и да учимо ђаке критичком начину размишљања, одвајању битног од небитног, вештини вредновања (да цене демократију, људско достојанство и слично).

Шта могу и треба да чине наставници?

Наставници географије су "амбасадори" наше науке у школама и срединама у којима раде. Међутим, наставници треба у школама да учине географију лаком и занимљивом, и да је тако популаризују. Држати превисок критеријум, тако да преко две трећине ђака има јединице из географије, чини је тешком и досадном. Од наставника се очекује да учине географију занимљивим и лепим предметом. Настава географије треба да се заснива на формирању јасне слике света, не везане за запамћивање велике масе статистичких података и номенклатуре, а такође на добијању практичних навика коришћења географске информације. Један од проблема географије у школама је недостатак наставних средстава - у неким школама нема ни једне географске карте. То одаје немар наставника. У настави географије треба више користи теренску наставу, расположива дидактичка средства. Додуше, мало је тих средстава на тржишту, у смислу ЦД-ова, презентација, филмова и слично. Посебан проблем је усавршавање наставника, и о томе Српско географско друштво треба да поведе више рачуна.

Шта би Ви хтели поручити читаоцима нашег БГ-листа?

Учланите се у Српско географско друштво и користите могућности ваннаставног образовања које оно нуди. Можете обновити студентску секцију. Теренска настава и екскурзије нису мање важни него уџбеници и белешке са предавања. Учите путујући, истражујући, размишљајући. Тако ћете доживети географију. Право знање је само оно знање које постане део вас. И користите више знања ваших професора. Свим професорима и асистентима факултета - огромно хвала за то, што "одгајају" такве специјалисте, будуће чланове Српског географског друштва.